

ĐỨC VÂN
dịch

ANDRÉ
MAUROIS

Con ngựa và

cải tượng và mặt thú

CON NGỰA VÀ CÁI TƯỢNG MẶT THỨ

André Maurois
Đức Vân dịch

VĂN HỌC số 40
15-6-1965

con ngựa và cái tượng mặt thú

André Maurois

*Bìa: **Paco Yao - M.P***

*Trình bày: **Muôn Phương***

Nguồn: Internet

Muôn phương góp lại, trả về muôn phương

**con ngựa và
cái tượng mặt thú**

ANDRÉ MAUROIS

Trích Văn Học
Biên khảo – Văn hóa – Xã hội –
Chính trị – Nghệ thuật; số 40,
năm thứ ba, ngày 15/6/1965,
trang 38–45.

CON NGỰA
và
CÁI TƯỢNG MẶT THÚ

Tài liệu của câu chuyện này phần
chính trích ở cuốn LES DISCOURS DU
DOCTEUR O'GRADY, của ANDRÉ
MAUROIS, thuộc Hàn-Lâm-Viện

Pháp. Bởi thế, đối với độc giả đồng bào ta, có thể đương nhiên coi là hoàn toàn không có thật. Sự trùng tên, họ hay địa vị, nếu có, chỉ là sự tình cờ, không cố ý.

Đức Vân

Câu chuyện sau đây do anh Hoàng, một bạn đồng nghiệp của tôi, chuyên môn về phân tâm học, kể lại cho tôi. Anh tốt nghiệp ở Viên-Na, bên Áo; hiện giờ đã trở về giúp việc chính phủ ở nhà thương C.R. Saigon. khu thần kinh, và có mở thêm một phòng thăm bệnh ở đại lộ Trần Hưng Đạo. Bệnh nhân đầu tiên của anh là bà B... một thiếu phụ vào trạc ba mươi tuổi, có cặp mắt đen huyền, nước da trắng xanh quý phái. Bà ta có thể cho là đẹp, vẻ đẹp của hoàng hôn mới bắt đầu, vừa đã để làm tăng thêm vẻ khả ái

ưa nhìn. Bà kể bệnh cho anh bạn tôi, bác sĩ Hoàng, một cách ngập ngừng, song không phải vì e thẹn.

– Thừa bác sĩ, bệnh của tôi là một câu chuyện hơi vớ vẩn. Từ ít lâu nay, không đêm nào tôi ngủ được; và nếu có chợp mắt đi được trong giây lát, vì quá mỏi mệt, thì y như là mê hoảng. Và giấc mơ lần nào cũng giống lần nào: tôi thấy từ một góc đường tiến về phía tôi một con ngựa cao lớn lạ lùng. Tôi biết rằng con ngựa ấy đến để đuổi tôi. Tôi thấy mõm nó kề sát vào đầu tôi, nó nhăn nhó như cười, để lộ hai hàm răng vàng ệch cực lớn. Nó nhìn tôi với một cặp mắt như mắt người, nhưng không hẳn là mắt người hoàn toàn. Tôi ngã dúi xuống trước mặt nó, kêu lên một tiếng thất thanh và choàng dậy, tim đập thình thình, nước mắt dàn dụa, thân mình

đau như như bị đòn và nhớp nháp mồ hôi. Tôi bức tức vô cùng, và cố nhắm mắt ngủ lại. Nhưng nếu ngủ được thì giấc mơ kinh hoàng lại xuất hiện.

Thưa bác sĩ, tôi không thể sống như thế này mãi được, chắc bác sĩ cũng hiểu cho. Tôi vẫn khỏe mạnh như thường, nhưng cứ mất ngủ đêm như thế...

– Cô bao giờ bà bị một con ngựa làm bà sợ không?

– Dạ, thưa không.

– Như thế thì thật là lạ, lạ lắm... Bà nói rằng bà kêu lên thất thanh, thế ông nhà có nghe thấy bà kêu không?

– Thưa bác sĩ, nhà tôi đi ngoại quốc đã hai tháng nay.

Bác sĩ Hoàng thăm bệnh cho bệnh nhân: tất cả đều bình thường, không có một bộ phận nào đau yếu. Anh kê một thứ thuốc an thần vào toa cho bệnh nhân mua uống. Tâm ngày sau, bà B... cho người nhà đến mời anh lại thăm bệnh cho bà ta ở nhà riêng. Anh thấy bà ta thay đổi khác thường, hai má hóp xuống đôi mắt sáng hẳn lên vì sốt. Những giấc mơ kinh hoàng vẫn tiếp tục, y hệt như trước: con ngựa vàng chạy vòng quanh đuổi bà ta ở góc đường, bà ta vẫn cảm thấy không có sức để chạy trốn, ngã té nhào và kêu thất thanh thức dậy. Những đêm mất ngủ đó làm cho bà ta mệt vô cùng, người gầy đi trông thấy. Bác sĩ Hoàng thắc mắc lắm, và anh nghĩ đến tôi. Anh đề nghị với bà B... mời tôi thăm bệnh. Bà B. ưng thuận, theo bác sĩ Hoàng đến nhà tôi.

Sau khi nghe câu chuyện mà tôi vừa thuật lại, tôi nói với bệnh nhân:

– Thưa bà, một giấc mơ kinh hoàng dằng dai như giấc mơ của bà thường là do những ý tưởng bị trí óc mình xua đuổi đi bởi vì nó làm cho mình khó chịu. Tôi chắc chắn rằng trong tâm trí bà có ít nhiều hình ảnh không làm cho bà vui thích, nhưng bà đã quên đi rồi, thành thử những hình ảnh đó bây giờ đối với bà hoàn toàn xa lạ, nhưng chính chúng là nguyên nhân bệnh của bà. Dĩ nhiên tôi không thể giúp bà tiêu diệt nguyên nhân căn bệnh tinh thần ấy được. Nhưng nếu tôi có thể khám phá ra sự kết hợp những ý tưởng không hay, rồi giải bày ra để bà trông thấy, thì những ý tưởng ấy, một khi đã trở thành rõ rệt, sẽ không còn nguy hiểm cho sức khỏe của bà nữa.

– Nhưng, thưa bác sĩ, bà B... nói, dù cho những ý tưởng ấy có thật chẳng nữa, tôi cũng không thấy cách nào để bác sĩ tìm ra lại được những cảm tưởng mà ngay chính tôi cũng đã quên đi rồi.

– Thưa, tôi cũng không lấy gì làm chắc chắn cho lắm, nhưng tôi có thể, nếu bà ưng thuận, đề nghị với bà một phương pháp để thử tìm lại. Tôi đã dùng phương pháp ấy nhiều lần, trong nhiều trường hợp tương tự như trường hợp của bà, và đã có những kết quả rất tốt đẹp.

Bà B... tỏ vẻ hoài nghi trông thấy.
Bà hỏi tôi:

– Phương pháp ấy thế nào..?

– Phương pháp ấy cốt làm sao cho trí óc bà không kiểm soát canh phòng

những ý tưởng đó nữa, và để cho chúng tự do ra khỏi vô thức của bà. Nói một cách khác, tôi muốn bà phối hợp những ý tưởng lại với nhau một cách tự nhiên, bất chợt, chứ không gò bó cưỡng ép như khi bà kiểm soát không cho những kỷ niệm bà không ưa thích xuất hiện, những kỉ niệm nó gây ra những giấc mơ kinh hoàng của bà. Tôi sẽ đưa cho bà một danh sách những chữ, mà chúng ta sẽ gọi là những chữ “khêu gợi”. Tôi sẽ đọc cho bà nghe danh sách đó rất từ từ, và khi nào bà gặp một chữ nào nó khêu gợi trong trí bà một hình ảnh, một cảm tình, hay một kỷ niệm gì thì bà trả lời tôi ngay, đừng suy nghĩ, bằng chữ nào đến trong trí bà trước tiên nhất. Chúng ta chỉ có thể thành công nếu bà nói với tôi hết sức thành thật, không giấu diếm che đậy tất cả những điều bà nghĩ tới.

Nếu bà dẫn đo, nếu bà ngần ngại trong cuộc thí nghiệm thì cuộc thí nghiệm ấy tất không thành. Nhưng nếu bà tin tôi mà buông thả tự nhiên, thì, trong những câu trả lời của bà, tôi hy vọng có thể tìm ra một vài câu nó vén hé cho chúng ta biết những điểm cốt yếu.

Tôi cần phải nói ngay rằng bà B. nghe tôi thuyết một cách hết sức dè dặt. Bà ta cho rằng bảng danh sách các chữ tôi đặt ra chỉ là một thứ trò chơi tinh thần, không thể nào giúp bà ta bỏ những hình ảnh khủng khiếp nó làm cho bà mất ngủ thâu đêm. Tuy nhiên bà cũng vẫn nhận lời và chúng tôi hẹn ngày với nhau. Tối hôm đó, bác sĩ Hoàng và tôi lập danh sách các chữ. Sáng hôm sau buổi thăm bệnh bắt đầu. không khó khăn gì. Bà B... rất sẵn lòng chịu cuộc thí nghiệm, và chưa đầy một

giờ sau, tôi đã có thể trả lời về nguyên nhân của sự mất ngủ và mơ hoảng của bà.

Chắc tôi không nói ra, các bạn đọc cũng đoán được rằng, trong một danh sách kiểu đó, thì phần lớn các chữ không mang lại một sự chỉ dẫn nào ích lợi. Trước hết, vẫn biết rằng người bệnh được yêu cầu không nghĩ ngợi gì một cách rõ rệt, họ cũng không thể tránh không cho những hình ảnh mỏng manh thoáng qua trong trí, do đó thường có những câu trả lời đánh lạc người nhận xét. Sau, là phần lớn các chữ liên hợp với nhau tầm thường quá, không có gì đặc biệt. Thí dụ như: chữ “âm nhạc” gợi ra những chữ như “Chopin piano, đại phong cầm”; chữ “thể thao” đưa ra “đá banh, bơi lội”. Những câu trả lời như thế có thể giúp ích bạn được

nếu bạn chỉ muốn tìm hiểu phẩm chất của tinh thần người mà bạn phân tâm, song chúng sẽ hoàn toàn vô bổ trong sự đoán bệnh một trường hợp bệnh lí.

Trong trường hợp của bà B. chỉ có bốn cặp chữ đáng chú ý. Hai cặp đầu bà B... chỉ trả lời có hai giây sau khi tôi đặt câu hỏi, như vậy nghĩa là rất tự nhiên. Hai cặp chữ ấy là “Dục vọng — Mặt thú” và “Ngựa — Phú Thọ”. Cặp thứ ba chỉ được trả lời sau mười ba giây chờ đợi, “Ái tình — Cinema”. Thời gian phản ứng lâu như thế chúng tỏ rằng câu trả thực đã bị che đậy giấu diếm đi rồi. Tất cả mọi người, nghĩa là tất cả mọi bộ óc, không phải bao giờ cũng phản ứng nhanh như nhau. nhưng một bộ óc bao giờ cũng phải phản ứng sắp xỉ với một thời gian trung bình không thay đổi. Trong trường hợp bà B...

là một người vừa thông minh linh lợi, vừa nóng nảy, thời gian phản ứng từ một đến hai giây. Một thời gian cách quãng những mười ba giây chỉ có thể giải nghĩa được rằng bà ta đã nghĩ đến một chữ, rồi lại không nói ra và thay đổi nó bằng một chữ khác nhau khi đã suy nghĩ.

Một cặp chữ thú tự tự nó cũng không có gì đặc biệt: “Buôn bán — Đăng-ten”, cũng đã làm tôi chú ý, và thời gian phản ứng cũng rất dài: mười giây.

Tất cả những câu hỏi khác cho tôi biết là bà B. . . là một người rất tế nhị, có kiến thức rộng, song sự liên lạc giữa hai chữ quá đơn giản, đòi phải có một sự phân tích kỹ lưỡng và lâu hơn mới có thể đoán chắc được.

Tôi nói với bà B...:

– Bây giờ, xin bà giải nghĩa cho tôi một vài điều tôi chưa hiểu . . . Khi tôi hỏi “Dục vọng” thì bà trả lời “Mặt thú” lẽ dĩ nhiên đó là một sự liên tưởng tự nhiên, song bà có thể nhớ lại hình ảnh nào hay ý nghĩ nào đã kèm theo sự liên tưởng ấy khi nó thành hình hay không?

Nghe tôi hỏi, bà B... bỗng nhiên thay đổi hẳn vẻ mặt: đang e dè và đượm buồn bà trở nên vui vẻ một cách hồn nhiên như một đứa trẻ con. Và tình cảm bất ngờ đó đến mạnh quả đến nỗi làm bà ta quên hẳn là bà định từ chối không cho tôi biết sự thật.

– Trời ơi! Phải rồi! Cái mặt thú... con ngựa. Làm thế nào mà bác sĩ tìm ra được? Vâng, bây giờ tôi biết đã trông

thấy ở đâu lần đầu tiên cái vẻ nửa người nửa ngựa ấy trong hai mắt con ngựa tôi thường nằm mê thấy. Khi tôi còn bé, trong vườn nhà tôi có một pho tượng cổ, hình một vị thần đất La Mã. Mặt thì mặt người nhưng lại có sừng, có râu, lông lá đầy người, và bốn chân là bốn chân dê, thành trông người không ra người, mà thú vật cũng không ra thú vật. Cái tượng đó làm tôi sợ lắm, vì cái vẻ mặt rất lạ lùng của nó. Động trông thấy nó là tôi thấy nó nhìn tôi bằng cặp mắt đục ngầu, miệng lúc nào cũng cười như thế, không bao giờ thay đổi. Tôi hay nằm mê thấy một pho tượng kỳ lạ ấy lắm và tôi không hiểu thấy mặt nó như thế nghĩa là thế nào.

Cái mặt con ngựa tôi nằm mê thấy hồi này giống hệt cái mặt pho tượng thần đất La Mã ấy, bác sĩ nói đúng thật,

không hiểu sao tôi không nghĩ ra sớm hơn. Thế mà quên đi được thật là lạ! Hay quá, xin bác sĩ hỏi tiếp đi.

Tôi đọc lại bảng danh sách những chủ đề trước mặt.

– Bà có thể làm ơn cho tôi biết rõ cái hình ảnh đi kèm theo cặp chữ «Ngựa» và Phú Thọ không? Bà đã cho bác sĩ Hoàng hay là bà không bao giờ nuôi ngựa. Nhưng có khi nào bà đến trường đưa Phú Thọ không?

– Thưa không bao giờ cả. Nhưng nhà ông cụ thân sinh ra tôi ở Phú Thọ, và tôi ở đây với ba tôi từ bé đến lớn.

– Cụ nhà có bao giờ đưa bà đến trường đưa không?

– Thưa không, ba tôi rất ghét cá ngựa. Không những người không đến đây bao giờ, mà người còn cấm không cho chúng tôi theo các chú chúng tôi đến đây nữa.

– Vâng... nhưng dù không đến trường đua, bà có bao giờ trông thấy những con ngựa của trường đua ấy không?

– Dạ, thưa có chứ! Tôi trông thấy luôn, vì nhà tôi ở gần đây.

– Bà có bao giờ mục kích một tai nạn về ngựa khi bà còn nhỏ không? Ở gần trường đua, bà có bao giờ trông thấy một sự gì làm bà chú ý đặc biệt không?

Bà B... hơi đỏ mặt và trả lời:

– Dạ, thưa có.

– Bà có nằm mê thấy không?

– Thưa tôi không biết... Tôi không nhớ.. nhưng chắc là tôi bị kích thích nhiều.

– Giữa sự ấy và con ngựa trong giấc mơ của bà, bà thấy có liên lạc gì không?

– Thưa bác sĩ không, bác sĩ thấy có gì lạ?

– Thưa, tôi cũng không biết, tôi còn đang tìm kiếm. Tôi thấy hình như ... Nhưng đã lát nữa tôi sẽ trở lại. Bây giờ tôi xin phép hỏi bà về chữ thứ ba trước.

Khi tôi đưa ra chữ “Ái tình” thì bà có liên tưởng ngay đến một chữ khác không? Sau đó là bà lại không dùng

chữ đó và cố tìm ra một chữ khác, và chỉ lúc ấy bà mới nói “cinéma”?

Bà B..., lạnh lùng, đứng dậy. Bà mở cái ví da, tỏ dấu sẵn sàng trả tiền, và nói:

– Xin lỗi bác sĩ, nhưng xin phép bác sĩ cho tôi chấm dứt cuộc hỏi han ở đây. Điều bác sĩ nói rất đúng, song tôi đã đoán được câu hỏi sau của bác sĩ: Chữ mà bà không muốn nói ra là chữ gì?... Bởi vậy cho Tôi tôi muốn dừng ở đây. Nếu tôi không muốn nói chữ đó ra, chắc là cũng có những lí do chính đáng ... Phải chăng một phụ nữ còn có được quyền giữ kín một sự bí mật... ? Nhất là đối với một người xa lạ?

Nghề nghiệp cho phép tôi vẫn giữ được thản nhiên:

– Xem như bà hơi giận. Nhưng bà hiểu cho là không phải tôi hỏi để thỏa trí tò mò. Tôi chỉ tìm cách chữa cho bà khỏi bệnh. Tôi làm thế vì bà, bởi vì đó là bổn phận và nghề nghiệp thầy thuốc của tôi ... Chỉ hai hay ba câu hỏi nữa là tôi có thể hiểu được đầy đủ tất cả: chắc bà cũng biết rằng sự kín đáo của y sĩ là một điều luật pháp bắt buộc... Song nếu bà muốn tiếp tục không ngủ ban đêm và cứ mơ hoảng, thì dĩ nhiên bà có quyền chấm dứt cuộc hỏi han ở đây.

– Thưa bác sĩ, quả thực tôi không có ý làm phiền lòng ông... Nếu tôi thấy câu chuyện này có sự gì dính dáng đến những giấc mơ của tôi, thì có lẽ tôi cũng xin thưa để bác sĩ hay. Nhưng không có gì cả ... Vả lại, cũng khó nói quá!

– Như vậy thì ta hãy gác câu hỏi ấy sang một bên. Tôi còn một câu khác, có lẽ giản dị hơn, để thưa với bà. Bà có quen ai buôn bán về đăng-ten không? Có phải là nghề của ông nhà không? Hay là có một lí do nào khác để hay chú ý đến nghề đó chăng?

Bà B . . . lại trở ngại bối rối:

– Vâng. thực ra, thưa bác sĩ, tôi thấy không cần phải... Tôi nhìn nhận rằng phương pháp của bác sĩ có thể giúp ông tìm ra những điều mà... Nhưng vì lí do ban nãy, tôi không thể trả lời bác sĩ được.

– Thưa bà, như vậy dĩ nhiên là ta không nên tiếp tục. Tôi không thể và cũng không muốn chữa bệnh cho bà trái với ý muốn của bà.

Tôi vẫn thản nhiên mặc dầu buổi thăm bệnh chấm dứt ở đây. Tôi chắc chắn sẽ gặp lại bà B... trong vòng một tuần lễ. Nhưng tôi chỉ phải đợi có ba ngày. Bà B... trở lại thăm tôi với một câu mà tôi đợi sẵn: những giấc mơ hoang của bà ta vẫn chưa dứt, bữa trước tôi đã tỏ ra đủ khôn ngoan để cho bà ta tin tôi, và bây giờ bà sẵn sàng trả lời tất cả những câu hỏi của tôi, để khỏi bệnh.

– Để tránh cho bà mọi sự khó chịu trong cuộc hỏi han cần thiết này, chắc bà cũng muốn tôi trình bày một cách thẳng thắn cho bà biết lý thuyết mà tôi đặt ra trên những câu trả lời và trên những sự từ chối của bà. Lẽ dĩ nhiên nó chỉ là một giả thuyết nên có thể không lấy gì làm vững chắc cho lắm; nhưng nếu giả thuyết ấy mà đúng thì nó sẽ giúp tôi chữa cho bà khỏi bệnh.

Bởi thế cho nên, trình bày sơ qua để bà biết cũng không phải là vô ích. Nếu bà thấy tôi sai lầm, hay nếu bà không thích cho tôi tiếp tục nữa, thì xin bà ngăn tôi lại... Như thế bà vui lòng chứ? Vâng? Vậy thì giả thuyết ấy như thế này: tôi cho rằng bà yêu một người không phải là chồng bà; người đó vừa gặp bà ở rạp chớp bóng. và tôi tin rằng người đó hoạt động về kỹ nghệ đăng-ten.

– Nhưng bác sĩ không tin rằng tôi là tình nhân của người ấy chứ?

– Thưa bà không, tôi không tin như thế, nhưng bà có thể vui lòng cho tôi biết giả thuyết của tôi có đúng hay không?

Bà B... thở dài:

– Bác sĩ không thể tưởng tượng được tất cả những sự đó làm tôi khổ tâm đến chừng nào. Nhưng bác sĩ đoán đúng quá, và tôi thấy cần phải cho bác sĩ biết rõ tất cả sự thật.

Vâng, trước khi làm bạn với nhà tôi, tôi có yêu một người khác.

Người ấy là một người bạn của tôi từ thuở nhỏ. Hai gia đình chúng tôi thường lui tới thăm nhau luôn. Anh đi Mỹ du học từ khi còn trẻ và tôi cũng không được tin tức gì về anh. Thế rồi tôi gặp nhà tôi. Nhà tôi rất chiều tôi và ngay thẳng, tôi rất mến phục nhà tôi. Chúng tôi rất sung sướng với nhau, nhưng không may cho chúng tôi, nhà tôi vừa đi Paris cách đây ba tháng để lo công việc, vì tất cả của cải của nhà tôi đều hùn vốn với các bạn trong giới

thương mại bên đó, và hiện giờ đang bị khó khăn thua lỗ lớn. Tôi muốn đi theo nhà tôi lắm, nhưng xin chưa được phép.

Cũng lại không may cho chúng tôi nữa, đồng thời nhà tôi đi xa vắng, anh bạn của tôi đi du học cũng vừa về. Ông cụ thân sinh ra anh – bác sĩ đã đoán gần đúng — là một nhà sản xuất đăng-ten, vừa mất bất thành linh, nên anh phải về để thanh toán tiền nong. Anh tìm được địa chỉ của tôi, và đến thăm tôi. Ở đây, tôi thật không phải, đáng lẽ tôi không nên tiếp anh một mình, nhất là không nên để anh trở lại những lần sau. Nhưng trong buổi thăm tôi đầu tiên đó, anh dè dặt và buồn quá, nên tôi không đủ can đảm để khước từ anh... Bác sĩ cũng biết một tình bạn êm đềm giữa một người con trai và một người

con gái như thế nào, có những cử chỉ, những cách xưng hô tự nhiên mà một người khác có thể cho rằng quá thân mật... Xin bác sĩ đừng tưởng lầm!

Tôi không có lỗi gì trầm trọng đáng chê trách. Nhưng tôi đã nhận lời đi ra ngoài với anh, và tuần trước – cũng lại là một điều mà bác sĩ đã đoán ra – chúng tôi đi xem chớp bóng với nhau. Tôi cảm thấy đơn chiếc quá, thư từ của nhà tôi ở Pháp về cũng thưa thớt. Chũ mà tôi liên tưởng tới, khi bác sĩ nói cho tôi nghe chữ « ái tình », là tên của anh. Tôi nói với bác sĩ tất cả những điều đó bởi vì tôi nhận thấy hình như bác sĩ... Nhưng bác sĩ có còn thấy một mối liên quan gì giữa câu chuyện tâm tình buồn thảm của tôi và khỏi bệnh mơ hoảng của tôi chăng?

Sự thú nhận của bà B... là một thắng lợi lớn cho tôi: tôi đã nắm được dưới lưỡi dao mổ trợn nguyên nhân căn bệnh như một cái bấu tính thần, và lí thuyết của tôi, được xây dựng một cách hơi vội vã, bây giờ đã trở nên hoàn toàn và vững chắc.

Chàng thanh niên đó và bà B... yêu nhau, và thái độ tự nhiên của họ đối với nhau đã đưa họ đi khá xa, mặc dù bà B... rất chân thực và đứng đắn. Họ đã ước muốn nhau thực nồng nàn say đắm. Thực là khổ tâm cho một thiếu phụ lòng xuân còn đương độ hơn một sự chịu đựng một sự phối hợp hoàn toàn ở ngoài phạm vi ý muốn của mình. giữa tấm lòng trinh tiết đối với chồng và một sự phản bội vượt khỏi mọi quyền lực của ý chí và nghị lực. Thiếu phụ đó, nói cho rõ hơn, đã lâm vào cái

tình trạng tinh thần “muốn mà không muốn”: “không muốn” lừa dối người chồng vắng mặt là một sự “muốn” mà bị công khai chấp nhận trước lương tâm, còn hưởng thụ ái ân với người tình cũ là một sự muốn dâng lên từ trong tâm khảm. Người đàn bà không thể nén xuống để coi được như không hề có sự thèm khát; nhưng người đàn bà, nếu có tâm hồn mạnh mẽ, có thể nén sự thèm khát ấy xuống không cho nó đặt thành vấn đề thực hiện dục tình. Phản ứng nén lòng này làm nên giá trị về đạo đức cho người đàn bà.

Cho nên một cuộc tranh đấu giữa “muốn” và “không muốn” không làm cho bà B... mất giá trị trước luân lý xã hội. Trái lại nữa, và mặc dầu chính là không nhận định được thật rõ, sự tranh đấu giữa trình tiết và

tội lỗi đã gay go làm, khó khăn lắm. Giá trị của bà nhờ thế mà tăng lên. Cuộc tranh đấu âm thầm trong tiềm thức của bà, người bên ngoài và chính bà cũng không thấy được. Nhưng có một điều mà người ta biết chắc chắn là, để chiếm lấy phần thắng, một trong hai phe tranh đấu – hoặc thiên lương, hoặc nhục thể – đã len lỏi vào tận đáy sâu tâm hồn bà, để tìm cho kỳ được một yếu tố nào đó (một kỷ niệm, một thói quen sợ sệt pho tượng đá, v.v...) nó giúp được cho sự thắng trận.

Những giấc mơ hỗn loạn của bà B... cứ muốn phụ họa theo hình dáng của người bạn bà ta. Nhưng lòng ngay thẳng của bà lại chế ngự không cho hình ảnh người đó hiển hiện rõ ràng, và thay cho hình ảnh đó những hình ảnh xa xưa, liên quan đến ý niệm ước

mong thềm muốn đã bị dồn sâu vào trong một góc âm u nào của trí não, lại được gọi lên: cái tượng người mặt thú ở trong vườn và trường đua Phú Thọ, là cái nhân chính của cái bấu tìu tinh thần. Bà B... nếu cứ như thế, nghĩa là cứ kéo dài căn bệnh, và nếu ông chồng bà còn chưa chịu trở về, thì chắc chắn bà sẽ ngã gục vì mệt mỏi bởi một cuộc giao tranh mà bà không muốn có, mà bà không biết là đã có, trong tâm ý của bà. Nói riêng về gia đình, bà B... là một nạn nhân đáng thương và đáng kính, là yếu tố cơ sở của bài học cực kì quan trọng cho những ông chồng hiếu thắng quá say mê với công việc làm ăn (hay ... công danh, chính trị), nữ đây ả xa mình người vợ còn trẻ, đẹp và có nhiều tình cảm.

Tôi thuật lại đây hiến các bạn một ca bệnh lý vẻ vang nhất của tôi: tôi sẽ không kể cho các bạn nghe nhiều trường hợp khác tôi không tìm ra manh mối nào cả. Bây giờ tôi còn phải lựa lời nói cho bà B... hiểu lý thuyết mà tôi vừa trình bày với các bạn. Bà B... nghe tôi một cách rất ham thích, và khi tôi giảng giải xong xuôi, bà hỏi tôi:

–Vậy thưa bác sĩ, bây giờ bác sĩ khuyên tôi làm sao?

Tôi trả lời:

– Thưa bà, có thể có hai cách chữa, cả hai đều giá trị như nhau về phương diện y khoa, nhưng rất khác nhau về phương diện tinh thần và luân lý. Tôi chỉ tự cho phép chỉ dẫn cho bà biết cách đó mà không dám bàn tán thêm

gì vì tôi là thầy thuốc chứ không phải là cha rửa tội. Hoặc là bà nên cố thu xếp đi theo ngay ông nhà và đánh điện cho ông biết. Hoặc là bà chiều theo tình cảm của bà để làm bạn hẳn với người bà yêu. Cả hai cách, cách nào cũng có thể giúp cho bà xua đuổi những giấc mơ hoảng của bà.

Bà B... theo phương pháp chữa bệnh nào trong hai phương pháp tôi đã chỉ rõ cho bà, đó là điều tôi không thể nói cho các bạn biết được: tôi dành phần cho các bạn ước đoán, bởi vì nghề của tôi chỉ là để hiểu tâm tình, và hiểu được thấu đáo là tôi đã mãn nguyện rồi.

ĐỨC VÂN
phỏng dịch

